

Αποφορά θρησκευοποίησης (Χ. ΓΙΑΝΝΑΡΑΣ)

Date : Μαΐου 7, 2006

Εφημερίδες «προοδευτικές» και «προοδευτικοί διανοούμενοι» έσπευσαν να πανηγυρίσουν έναν ακόμη θρίαμβο «κοινωνικών αγώνων» (sic): την απόφαση του αρχιεπισκόπου να διαβάζεται, σε εκκλησιές της Αθήνας, μετάφραση του ευαγγελικού και αποστολικού αναγνώσματος σε γλώσσα «δημοτική». Εφημερίδες και διανοούμενοι είδαν στην απόφαση αυτή σημαντικό βήμα «κατάκτησης ίσων ευκαιριών για όλους, εξάλειψης του αποκλεισμού από σημαντικούς τομείς της δημόσιας ζωής όσων δεν κατέχουν την αρχαίζουσα καθαρεύουσα γλώσσα»!

Αλλά, προς Θεού, να μην τρελαθούμε τελείως: τα αποστολικά κείμενα (ευαγγέλια, πράξεις, επιστολές), που διαβάζονται εμμελώς στις εκκλησιές μας, γράφτηκαν αιώνες (τουλάχιστον δεκαεφτά) προτού ο Κοραής αποφασίσει (από το γραφείο του στο Παρίσι) να αλλάξει τη ζωντανή γλώσσα των Ελλήνων με μια φτιαχτή «καθαρεύουσα» γλώσσα. Τα αποστολικά κείμενα είναι γραμμένα στην «κοινή» ελληνική: τη μετακλασική γλώσσα της ελληνόφωνης τότε (ίσως και για χίλια χρόνια) «οικουμένης» - γλώσσα άλλη από το πλαστό κοραϊκό κατασκεύασμα, στο οποίο αντιτάχθηκε ο δημοτικισμός.

Σίγουρα απέκτησε ο κοραϊσμός ερείσματα και στον εκκλησιαστικό βίο των Νεοελλήνων - δεν μπορούσε να αποτελέσει εξαίρεση η εκκλησία όταν ο κοραϊσμός επιβλήθηκε ως επίσημη κρατική ιδεολογία και η κοραϊκή «καθαρεύουσα» ως επίσημη (υποχρεωτική) γλώσσα του κράτους (της εκπαίδευσης, των δικαστηρίων, της διοίκησης, των εφημερίδων, της πολιτικής). Απέκτησε ερείσματα η κοραϊκή ιδεολογία στους αυτουργούς και θιασώτες του θρησκευτικού εθνικισμού (αυτοκεφαλία), όπως και σε οργανώσεις ή «κινήματα» που συνέχισαν το έργο των προτεσταντών μισσιονάριων στην Ελλάδα. Απέκτησε ερείσματα και η ξύλινη «καθαρεύουσα» στο κήρυγμα, στα εκκλησιαστικά έντυπα, στην πανεπιστημιακή θεολογία - όχι όμως στη λατρεία.

(Οι «προοδευτικοί διανοούμενοι» αποσιωπούν μεθοδικά -ή μήπως αγνοούν;- ότι δημοτικιστές ήταν οι κατασυκοφαντημένοι αντίπαλοι του «προοδευτικού» Κοραή, οι «Κολλυβάδες». Αυτοί -με κορυφαίο τον Νικόδημο Αγιορείτη- έγραφαν και κήρυτταν στη ζωντανή λαϊκή γλώσσα της εποχής τους, επιτελώντας ταυτόχρονα τεράστιο

μεταφραστικό έργο - μετέφεραν σε χυμώδη δημοτική κορυφαία πατερικά έργα και θρησκευτικά βιβλία της εποχής, μεγάλης λαϊκής κυκλοφορίας).

Η λατρεία, όμως, ήταν άλλο πράγμα. Εκεί δεν διανοήθηκε κανείς να επέμβει, να ζητήσει «κατανόηση» των κειμένων. Και όχι μόνο επειδή η γλώσσα της λατρείας είναι κορύφωμα ποιητικής εκφραστικής. Ακόμα και οι πιο αγράμματοι μοιάζει να έσωζαν την επίγνωση ότι η μετοχή στη λατρεία είναι κάτι πολύ καθολικότερο και ενεργότερο από την παρακολούθηση νοημάτων. Οτι οι Χριστιανοί συναζόμεστε στην «εκκλησία» όχι για να αυτοσυγκεντρωθούμε, να προσευχηθούμε ατομικά ή να διδαχθούμε, αλλά, πριν από κάθε τι άλλο, για να πραγματώσουμε και φανερώσουμε την εκκλησία: ένα διαφορετικό τρόπο ύπαρξης - την ύπαρξη ως αυθυπερβατική σχέση, όχι ως οντική ατομικότητα.

Τετρακόσια χρόνια πνιγμένοι στην αγραμματοσύνη και στην εξαθλίωση οι Έλληνες «καταλάβαιναν» τη λατρεία - το μαρτυρεί ο εκπληκτικός λαϊκός πολιτισμός σφραγισμένος με τη γλώσσα, την αισθητική, το «μέτρο» και ήθος της λατρείας. Σήμερα ο αρχιεπίσκοπος, με πτυχία και καλλιεργημένη ευφυΐα, δεν καταλαβαίνει τα όσα «καταλάβαιναν» οι αγράμματοι που έσωσαν αλώβητη, τετρακόσια ατέλειωτα χρόνια, τη λατρεία.

Δεν καταλαβαίνει πώς λειτουργεί ο ρυθμός της δραματουργίας, γι' αυτό και θέλει να χώσει ό,τι του κατέβει όπου αυτός νομίζει. Δεν καταλαβαίνει ότι καμιά μετάφραση στην καθομιλουμένη δεν μπορεί να σημάνει για τον Έλληνα όσα σημαίνει η μουσική της γλώσσας, η ενάργεια του συμβολικού πια πρωτότυπου ιδιώματος.

Δεν καταλαβαίνει και γίνεται κωμικός τραγουδώντας εκσυγχρονισμένα «νοήματα».

«Προοδευτικές» εφημερίδες και «προοδευτικοί διανοούμενοι» πολέμησαν συχνά-πυκνά τον αρχιεπίσκοπο σαν «εθνικιστή» αντίπαλό τους. Ακόμα δεν έχουν αντιληφθεί ότι δικός τους είναι, τόσο εθνικιστής και «προοδευτικός» όσο και κάθε ανυποψίαστος για την ελληνικότητα κοραϊκός. Η προτεστάντικη «αποτελεσματικότητα» του ενδιαφέρει, διδακτισμό θέλει να εισαγάγει στη λατρεία.

Την ερημιά της ατομοκεντρικής «ευσέβειας» του ανθρώπου που παρακολουθεί «νοήματα», άσχετος με το εκκλησιαστικό γεγονός, δεν μπορεί να την παραδεχθεί. Αν ξεθεμελιώνει ερείσματα πανανθρώπινης ελπίδας, όπως ο ιλιγγιώδης πολιτισμός της λατρείας, δεν ξέρει να το αντιληφθεί.

Οχι τυχαία, τη μετάφραση της Αγίας Γραφής σε «απλούστερη» γλώσσα (προσιτή στους «εκβαρβαρωμένους» Νεοέλληνες) την προσπάθησαν, με απίστευτο πείσμα και φανατισμό, οι προτεστάντες μισσιονάριοι, από τον 16ο κιόλας αιώνα. Γιατί άραγε; Μά για να θριαμβεύσει παντού η πίστη τους, που ταυτίζει την «αλήθεια» με την αντικειμενική της «πηγή»: το ιερό κείμενο (*sola scriptura*). Εκεί, στο κείμενο, αρχίζουν και τελειώνουν όλα: η υποκατάσταση του εκκλησιαστικού γεγονότος από τις ατομικές «πεποιθήσεις», την ατομική «αρετή», τη νεύρωση της ατομικής «σωτηρίας». Το άθλημα πραγμάτωσης του τριαδικού πρωτοτύπου υπαρκτικής ελευθερίας θρησκευοποιείται, αλλοτριώνεται σε ψυχοπαθολογία φονταμενταλισμού.

Γιατί ο αρχιεπίσκοπος αποφάσισε να είναι μόνο το αποστολικό και ευαγγελικό ανάγνωσμα μεταφρασμένα στη δημοτική; Όλη η υπόλοιπη λειτουργία είναι αμελητέα υπόθεση; Ποιος νέος άνθρωπος θα αρχίσει να έρχεται στην εκκλησία όταν «κατανοεί» μόνο το ευαγγέλιο και τον απόστολο, και όλα τα άλλα τού είναι «ακατανόητα»; Και αρκεί η μετάφραση στη δημοτική για να λειτουργήσει η «κατανόηση»; Στην ποίηση του Σεφέρη (σε θαυμάσια δημοτική) μετέχει ο κάθε άσχετος;

Το οδυνηρότερο πρόβλημα είναι: να μην υπάρχει ένας επίσκοπος ικανός να αντιταχθεί με σθένος στις «επικοινωνιακές» επιπολαιότητες του αρχιεπισκόπου. Ένας επίσκοπος ικανός να οσφραίνεται την μπόχα της θρησκευοποίησης του εκκλησιαστικού γεγονότος. Ένας επίσκοπος με την τόλμη να ζητήσει σύγκληση «μείζονος» συνόδου για το ανυπόφορο πια σκάνδαλο «τυρείας», που βαραίνει την «αδελφότητα» επισκόπων «Χρυσοπηγή»: Τη συσπείρωση κληρικών με στόχο να γίνουν όλοι επίσκοποι, να καταλάβουν τη διοίκηση της Εκκλησίας. Όσες ελπίδες στηρίχτηκαν στα χαρίσματα του αρχιεπισκόπου, δεν λογάριασαν αυτήν τη φύτρα της κληρικής καταγωγής του.

(Πηγή: "ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ" 3-10-2004)